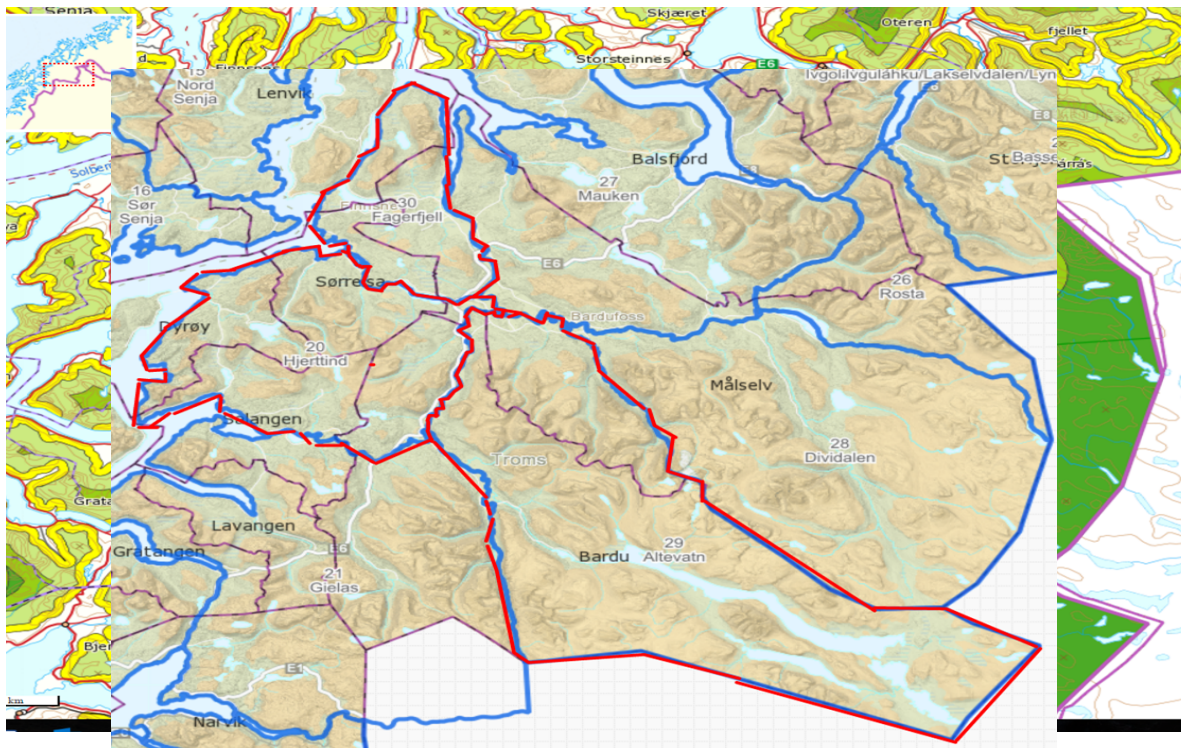

Distriktplan

for reinbeitedistrikt 20 –
Stålonjargga orohat/Hjerttind
reinbeitedistrikt

Innholdsfortegnelse

Forord	1
---------------------	----------

Generell del

1. Innledning

1.1	Reindriftras rettsgrunnlag	2-4
1.2	Reindrift og ekspropriasjon	4
1.3	Reindrift og naturmangfoldloven	4
1.4	Plan- og bygningsloven og reindrift	4-6
1.5	Reindrift og konsekvensutredninger	6
1.6	Reinens behov og arealinngrep	6
1.7	Reindriftrats positive elementer	7
1.8	Kommunikasjon og medvirkning	7-9

2. Beskrivelse av reinbeitedistriktet .....

10

2.1	Administrative forhold og organisering	10
2.1.1	Distriktets grenser.....	11
2.1.2	Distriktets størrelse og beitetider.....	11
2.1.3	Fylke og kommuner som distriktet hører til.....	11
2.1.4	Kart over distriktet.....	11
2.1.5	Administrasjon.....	12
2.1.6	Distriktets adresse.....	12
2.1.7	Distriktets medlemmer.....	13
2.2	Gjerder, hytter og anlegg.....	14
2.2.1	Merke-skille -og slakteanlegg.....	14
2.2.2	Sperregjerder.....	14

2.2.3 Gjeterhytter.....	14
2.24 Gjerder, hytter og anlegg under planlegging.....	14
2.3 Beite og driftsforhold i distriktet.....	15-16
2.3.1 Våren, distriktets vårbeiter	16
2.3.2 Område for kalving.....	17
2.3.3 Sommeren, sommerbeiteområder.....	17-18
2.3.4 Kalvemerking.....	18
2.3.4 Høsten, høstbeite.....	18
2.3.6 Parringsområder.....	19
2.3.7 Vinteren.....	19
2.3.8 Flytte- og trekkleier i distriktet.....	20-21
2.4 Slakting og kjøttproduksjon.....	22
2.5 Øvre reintall og produksjon.....	22
2.6 Sysselsetting og verdiskapning.....	23-25
2.7 Jakt, fangst og fiske.....	25
2.8 Motorisert ferdsel.....	25
3. Rovvilt i distriktet.....	26-29
4. Inngrep og forstyrrelser i distriktet.....	30-32
4.1 Fritidsbebyggelse.....	33
4.2 Vannkraft.....	33-34
4.3 Vindkraft.....	34
4.4 Kraftlinje.....	34
4.5 Mineralutvinning.....	35
4.6 Landbruk/skogbruk.....	35
4.7 Ferdsel og friluft.....	36

4.8 Motorferdsel.....	36
4.9. Forsvaret.....	37
5. Verneområder i distriktet.....	38
6. Forhold til nabodistriktet.....	39
7. Mål og tiltak i distriktet.....	40
8. Revidering og vedtak av distriktsplanen.....	41
Ordliste.....	42

Forord

Distriktsplanen bygger på reindriftsloven av 15.juni 2007

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>, og er tilpasset de lokale forhold i Stalonjarga Orohat/Hjerttind reinbeitedistrikt.

Bakgrunnen for denne planen er reindriftslovens § 62 der det står følgende:

«Distriktsstyret skal utarbeide en distriktsplan for distriktet som skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige for den offentlige planlegging.»

Formålet med denne offentlige planen er å synliggjøre og beskrive reindriften i lokalområdet og de hensynene som gjør seg gjeldende. Ved at distriktsplaner sendes planmyndighetene, vil disse få en mulighet til å skaffe seg kunnskap om reindriften i lokalområdet, slik at de får bedre beslutningsgrunnlag for å ivareta reindriften sine interesser og utviklingsmuligheter. En distriktsplan vil være med på å synliggjøre reindriften sine interesser, verdier og samfunnsansvar. Distriktsplanen må sees i sammenheng med gjeldende reindriftskart.

(https://kilden.nibio.no/?topic=reindrift&X=7704406.91&Y=679181.98&zoom=4&lang=nb&bgLayer=gratone_cache&catalogNodes=172,171,533,534,535,270,680,542,591&layers_opacity=0.75)

Reinbeitedistriktet er organisert med eget styre og leder som er valgt av årlige årsmøter, jf. reindriftslovens § 49. Distriktet er en privatrettslig, selvstendig høringsinstans. Alle saker der hvor reinbeitedistriktets interesser vil kunne bli berørt, skal forelegges for distriktet.

For å forstå distriktsplanen best mulig så er det laget en oversikt over nyttige begreper i reindriften. Ordliste finner du bakerst i dokumentet. (Side: 38)

Distriktsplanen er bygd opp slik at innledningsvis vil det være generell informasjon om blant annet reindriften sin rettsgrunnlag, arealinngrep i reindrift og reindriften sin medvirkning i planprosesser, før selve beskrivelsen av distriktet.

1. Innledning

1.1 Reindriftas rettsgrunnlag

Den samiske reindrifftsretten hviler på et selvstendig rettsgrunnlag i kraft av alder tids bruk og sedvane, og er en bruksrett på statlig og privat grunn, innenfor det samiske reinbeiteområdet. Denne retten reguleres i reindrifftsloven av 15. juni 2007 nr. 40 (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>) kap. 3.

Reindrifftsutøverene oppfatter disse rettighetene som naturlige deler av næringen og ser derfor på de ulike elementene som en helhet.

Reindrifta er regulert gjennom reindrifftsloven. Loven konstituerer ikke reindrifftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen.

Dette innebærer at reindriftas rettsstilling ikke er uttømmende regulert gjennom reindrifftsloven. Loven må suppleres med rettigheter ervervet gjennom sedvane, alders tids bruk, særskilt rettsgrunnlag med videre. Reindrifftsloven skal bidra til sikring av reindrifftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftas viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindrifftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene, jf. reindrifftslovens § 1,2. ledd

Rettsutviklingen de siste 10 årene har vært betydelig innenfor reindrifftsretten.

Rettspraksis, arbeidet med rammebetingelser i reindrifta og arbeidet frem mot den nye reindrifftsloven, viser at reindrift har etablert særskilte rettigheter over den grunn de har disponert. Den nye reindrifftsloven har en rekke bestemmelser som fremhever at det skal tas hensyn til rettigheter etablert på særskilt rettsgrunnlag, jf. reindrifftslovens § 3.

Grunnlovens § 108 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17?q=grunnloven>, forplikter både kommunale, regionale og statlige myndigheter til å gjøre hensynet til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv til gjenstand for særskilt behandling og vurdering i samfunnsplanleggingen generelt, og i arealplanleggingen spesielt. Dette gjelder i samtlige kommuner og regioner hvor det utøves samisk reindrift.

I forholdet mellom det offentlige og reindrifftsnaeringa er internasjonale konvensjoner, som Norge har sluttet seg til, av stor betydning. Konvensjoner setter grenser for hva lovgiver og forvaltning kan foreta seg når det gjelder den samiske reindrifta, men det stilles også krav til myndighetene med sikte på å ivareta reindrifftsnaeringa som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv.

Disse forpliktelsene følger ikke bare av grunnloven, men også av internasjonale forpliktelser, som ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater:

-ILOkonvensjonen

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/aid/temadokumenter/sami/sami_grunnlag_ilo_norsk_070507.pdf

-FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter fra 1966

file:///C:/Users/Bruker/Downloads/ICCPR.pdf. Den siste konvensjonen er inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettsloven av 1999,

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30?q=menneskerettighetsloven>.

Det følger av § 3 i menneskerettighetsloven, at FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter rang foran annen lovgivning. Dette har betydning for all forvaltning av reindriften, og den setter rammer for hvor mye en enkelt reineier kan tåle av eks inngrep, før dette inngrepet er i et brudd på art 27.

- Den europeiske menneskerettighetskonvensjons første tilleggsprotokoll artikkel 1 (EMK P1-1), beskytter også reindrifas beiterett.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_2#KAPITTEL_2.

Forpliktelsene som følger av ovennevnte -Konvensjoner omfattes også av plan -og bygningsloven, [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71?q=plan%20og%20bygningsloven)

71?q=plan%20og%20bygningsloven må ivaretas gjennom praktisering av plan- og bygningsloven, jf. §§ 3-1, fjerde ledd.

-Nærmere informasjon om denne finnes i «Sametingets planveiler».

file:///C:/Users/Bruker/Desktop/veiledere/Sametingets+planveileder+(2010).pdf

Siden reindriften bruker store arealer vil øvrig lovgivning og myndighetsutøvelse knyttet til arealforvaltning være viktig for næringa. Av lover kan særlig nevnes:

-plan- og bygningsloven

-naturmangfoldloven

-dyrevelferdsloven

-mineralloven

-jordloven

-energiloven

-kulturminneloven m.m.

Forholdet mellom det offentlige og reindriftnæringa bestemmes dermed i stor grad også av denne type lovgivning. I tillegg kan ulike forhold vedrørende staten som grunneier og Finnmarkseiendommen trekkes fram. Det foreligger også statsgrunn i landet for øvrig, og forvaltningen av disse arealer kan ha stor betydning for reindriften i de aktuelle områdene. Fjellogen har ingen konkrete bestemmelser om reindriften rettigheter, men etter særskilt bestemmelse kan reindriftnæringa være representert i fjellstyret, jf. § 3,6.

1.2 Reindrift og ekspropriasjon

Ved inngrep i reindriftsrettigheter der distriktet og tiltakshaver ikke kommer til enighet ved privatrettslig avtale, skal distriktet ytes erstatning i samsvar med alminnelige ekspropriasjonsrettslige grunnsetninger jf. reindriftslovens § 4,3 ledd:

«Ved inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter skal det ytes erstatning i samsvar med alminnelige ekspropriasjonsrettslige grunnsetninger»

For distriktets vedkommende skal hvert inngrep vurderes konkret for å se hvorvidt det utløser en ekspropriasjon.

1.3 Reindrift og naturmangfoldloven

Målet med loven er en bedre forvaltning av norsk natur gjennom bærekraftig bruk og vern, også som grunnlag for samisk kultur, jf. [§ 1](#).

Loven pålegger vedtaksmyndighetene en særlig plikt ved avveining av tiltak å ivareta hensynet til samisk naturgrunnlag, jf. [§ 14](#). Lovens [§§ 8](#) og [16](#) er også i tråd med [FNs konvensjon om biologisk mangfold](#), hvor myndighetene pålegges en særlig plikt til å vektlegge tradisjonell kunnskap. Dette kan eksempelvis være kunnskap om ulike måter å bruke og forvalte naturen på.

1.4 Reindrift og plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven er den sentrale loven i forhold til arealforvaltning av reinbeiteområdene, og det sentrale virkemiddelet for sikring av reindriftsarealene. Loven stiller krav til involvering av reindriften, den skal «sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.», plan -og bygningslovens § 3-1, c.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet en temaveileder til

kommunale- og fylkeskommunale planleggere som heter "Reindrift og planlegging etter plan- og bygningsloven". Den er tilgjengelig på Regjeringens nettsider og planmyndighet skal bruke den aktivt.

Kommunal planstrategi

Den kommunale planstrategien, skal danne basis for det mer konkrete arbeidet med kommuneplanens arealdel, den skal vise sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Ved utarbeidelsen av den kommunale planstrategien er det dermed viktig at kommunen er oppmerksom på at planstrategien er et viktig dokument også for reindriftsnæringen i kommunen. Retningslinjer for den langsiktige arealbruken og for næringsutviklingen i kommunen kan fungere både som et verktøy for konflikthåndtering og til å utvikle reindriften som næringsutøver i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel

Plan -og bygningsloven forutsetter at innenfor de kommuner reindrift drives, skal reindriften være tema i kommuneplanens samfunnsdel.

Formålet er å sikre, utvikle og styrke reindriftsnæringa i tråd med nasjonale føringer og målsettinger. Dette vil si at kommunene skal foreta de prioriteringer og legge de strategier som er nødvendige for å sikre dette.

Som et minimum bør kommunen foreta de prioriteringer og legge de strategier som er nødvendige for å sikre arealgrunnet for reindriften i et langsiktig perspektiv.

Kommuner oppfordres videre til å vurdere reindriften sine mulige innvirkning på kommunens samfunnsutvikling. Her er det viktig å være oppmerksom på at reindriftsnæringen bidrar med næringsmessig mangfold ved at en rekke aktiviteter, både egne og andres, knyttes opp mot driften. Herunder slakte- og videreforedling av reinkjøtt, husflid- og designproduksjon med utgangspunkt i produkter fra rein, reiselivsvirksomhet, koblinger opp mot kunst og kulturmiljø osv.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel er den delen som vil ha størst betydning innvirkning på reindriftsnæringen. Dette da reindriftsnæringen er en arealavhengig næring og således berøres av de fleste arealinngrep i kommunen. Derfor er det viktig å ha en oppdatert og forutsigbar arealplan, som tar hensyn til de arealbehov reindriften har for å opprettholde og utvikle sin næring.

Den kommunale planleggingen skal blant annet sikre reindriften sine arealer. Kommunen har anledning til å etablere hensynssoner for å ivareta reindriften sine særverdiområder og minimumsbeiter.

Reguleringsplan

Kommunen skal løpende vurdere behovet for en områderegulering knyttet til reindriften sine interesser. Der det vurderes nødvendig skal kommunen utarbeide en

områderegulering knyttet til reindriftsinteressene der dette er bestemt i arealplanen. Det kan være aktuelt med områderegulering i områder der det er sentralt å opprettholde reindriften bruk av området, samtidig som det er behov for å begrense andre interessers aktivitet i det samme området. Dette kan være aktuelt innenfor viktige områder for reindriften, minimumsbeiter eller området hvor reindriften har gjerdeanlegg.

1.5 Reindrift og konsekvensutredninger

Vedtak av arealplaner og iverksetting av tiltak innenfor distriktet må være basert på forsvarlige utredninger av virkningene for reindriften. Det må tas hensyn til reindriften behov for arealer. Gjeldende bestemmelser om konsekvensutredninger skal følges. Det fins en egen veileder for problemstillinger knyttet til reindrift og konsekvensutredninger. Planmyndighet anmodes å bruke denne veilederen. Denne veilederen finnes på:

https://www.regjeringen.no/contentassets/08e10203a0b14617852fb2ba68b0dd8b/veileder_forskrift_konsekvensutredning_vedlegg_iii_08072015.pdf

1.6 Reinens behov og arealinngrep

Siden reinen er ute hele året, og den er avhengig av alle typer årstidsbeiter, er reindrift en arealavhengig næring. Reinen vandrer mye, og reinens behov endrer seg mellom årstidene. Beiteforhold, klima, berggrunn, topografi, tilgjengelige beitevekster, inngrep og menneskelig aktivitet har stor betydning for reinens natur og bruk av landskap og terreng som beiteområde. Driftsmønster og beitebruk er derfor dynamisk og kan variere fra år til år, avhengig av alle faktorene som spiller inn. For eksempel kan vårflyttinga forsinkes på grunn av snøforhold. En varm sommer kan gjøre at reinen trekker oppi høyden. En høst med mye sopp gjør at reinen vandrer mye og sprer seg osv. Det er derfor viktig med forskjellige beiteområder for å dekke reinens behov.

Alle forskjellige terrengetyper har betydning for reinen og derfor trenger reindriften sammenhengende beiteområder, særlig for å kunne ivareta fleksibiliteten i forhold til å utnytte beiteområdene optimalt til enhver tid.

Totaleffekten av mange små inngrep og forstyrrende aktiviteter rundt omkring i distriktet kan være større enn hva summen av hvert enkelt inngrep skulle tilsi. Rein har behov for å ha tilgang på store sammenhengende beiteområder, fragmentering av årstidsbeiter samt av flytte og trekkleier, vanskeliggjør en velordnet reindrift.

Mange inngrep innenfor ett av distriktets åtte årstidsbeiter vil derfor få negative konsekvenser for hele drifta.

Når det gjelder nye arealinngrep hvor reindriftingsinteresser blir berørt, og hvor det er krav til konsekvensutredninger, så skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor distriktet vurderes.

Inngrep og forstyrrelser innenfor distriktet har økt vesentlig de siste tiårene. Direkte konsekvenser av inngrep og forstyrrende aktiviteter kan være permanent tap av det beiteland, samt hindringer i reinens trekk- eller flyttleier. Indirekte konsekvenser kan være redusert bruk av beiteland som kan medføre overbeiting andre steder, merarbeid for reieneier og stress for reien.

Dette kan påvirke reinens kondisjon og slaktevekt og dermed også produksjonen, som igjen føre til økonomisk tap for reieneieren. En oppstyking av distriktas beitearealer, er en av de mest alvorligste truslene mot dagens reindrift.

1.7 Reindriftras positive elementer

Reindriftra har mange positive elementer i seg som bør få kjærkommen oppmerksomhet. Reindriftra har stor betydning i lokal sammenheng og sysselsetting innad i reinbeitedistriktet. Reindriftra er en viktig del av grunnlaget for samisk kultur og språk. Reindriftra innehar stor kunnskap om samspillet mellom rein og landskap, klimatiske forhold osv. Det er en fornuftig ressursutnyttelse i marginale fjell- og utmarksområder. I og med at reien beiter ute hele året og dermed holder vegetasjonen nede, har reindriftra også en betydning for bevaring av åpne landskap og biologisk mangfold. Den bidrar til næringsmessig mangfold og matproduksjon av det sunneste kjøttet, som man kan spise. Reindriftra som næring, kultur og livsform er unik og fortjener derfor positiv oppmerksomhet og fokus på tiltak som gjør at næringa kan sikres, utvikles og styrkes.

1.8 Kommunikasjon og medvirkning

I henhold til plan- og bygningsloven har kommunene et særskilt ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder reindriftingsutøvere. Hvis kommunen har planprosesser må kommunen særskilt vurdere om planprosessen krever en spesiell tilrettelegging overfor reindriftra.

Dette ansvaret for å sikre en aktiv medvirkning for samiske reindriftingsutøvere følger også av ILO – konvensjon nr. 169.

For at reindriften skal kunne ivareta sine interesser i forbindelse med kommunal planlegging, er det særdeles viktig at alle saker der reinbeitedistriktet har interesser, i en tidlig fase av planprosessen, forelegges for distriktet. Som et ledd i en åpen og bred tilgjengelig medvirkning, jf. plan -og bygningsloven § 5-1, må reindriften ha mulighet til å komme med innspill allerede når kommunal planstrategi sendes på høring.

For at hele den samiske befolkningen skal ha mulighet til medvirkning bør det vurderes om dokumentene skal oversettes til samisk. For å sikre en god og politisk forankring i planprosessen, skal planprogrammet synliggjøre hvilke medvirkningsprosesser det legges opp til, jf. plan -og bygningslovens §§11-13.

Utfordringen for distriktet i forhold til planprosesser og høringer er at reindriften er bundet til naturlige sykluser og svingninger. Derfor kan man ikke i like stor grad planlegge etter kalenderen, og således kan man heller ikke alltid vite når det passer å delta i en planprosess. På grunn av dyrenes velferd, vil arbeidet med reinen alltid være førsteprioritet.

For reindriften er det noen perioder i året som er meget arbeidsintensive. For informasjon om distriktets drift og hvilke perioder som er arbeidsintensiv for oss, henviser vi til kapittel 2.

Ofta kan det være behov for å forlenge høringsfristen. Det kan ha sammenheng med at distriktets reindriftsutøvere er inne i en arbeidsintensiv periode og er forhindret fra å behandle den aktuelle saken. Det kan også være tilfelle hvor reinen og utøverne oppholder seg i en annen kommune enn den som blir berørt av saken. Et distrikts- og en siidas bruksarealer kan strekke seg over flere kommuner og fylker. Planmyndighet bør kontakte distriktet eller Fylkesmannen for å klarlegge om høringsfristen bør forlenges.

Kommuner bør sende invitasjon til møter og høringsbrev i god tid slik at distriktets representanter kan vurdere innspill grundig. For at distriktet kan delta i en planprosess, må tidspunkt for igangsetting av prosessen planlegges, i forhold til reindriftsåret

Distriktets reindriftsutøvere planlegger i hovedsak reindriften utfra landskap, vind og værforhold. Det kan være en utfordring kun å se reindriften arealer gjennom kart, og derfor er det ønskelig med befaringer uti felt, der en kan med egen opplevelse se og bli kjent med landskapet. For reindriften vil denne formen være en planleggingsprosess basert mere på egne premisser, og er særlig viktig for å unngå misforståelser.

Organiseringen av planprosesser må tilpasses og tilrettelegges bedre for distriktet.

Det er meget viktig med tidlig involvering slik at distriktets bekymringer og synspunkter blir avdekket. Dette vil medføre at man i fellesskap og i et tidlig tidspunkt, vil komme frem til akseptable løsninger på konflikter, når disse oppstår.

Møter og høringer bør legges til en rolig periode og ikke når det er så arbeidsintensive perioder.

Varsler om møter må sendes ut i god tid og helst med direkte kontakt på forhånd for finne tidspunkt som passer.

Distriktet ønsker helst at planmyndighet ringer direkte til distriktsstyrets leder eller nestleder i en tidlig fase når det blir oppstart på sentrale planprogramperioder og høringer.

Distriktet viser til temaheftet «Inngrep i reinbeiteland» og anmoder planmyndighet om å bruke det. Heftet finnes på:

<http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/temahefte/26%20.pdf>

2 Beskrivelse av reinbeitedistriktet

Hvem er Stalonjarga orohat:

Vi er et reinbeitedistrikt i Midt-Troms, som benytter våre tradisjonelle samiske områder, og flytter mellom våre årstidsbeiter i seks kommuner. Reinen har et fast mønster i sin bruk av beitene, basert på tradisjonell bærekraftig utnyttelse av ressursene. Reindriften er selve bærebjelken i et samisk samfunn. Utenfor de samiske kjerneområdene er reindriften som næring særdeles viktig for å opprettholde et livskraftig samisk lokalsamfunn, hvor samisk språk og samiske tradisjoner holdes i hevd. Det betyr at vårt tradisjonelle liv i stor grad er avhengig av at reindriften vilkår er robust og langsiktig.

I Stalonjarga orohat kan vi ha inntil 2 250 rein i vårflokk (før kalving.)

På norsk kalles vi Hjerttind reinbeitedistrikt, men vi foretrekker at det samiske navnet benyttes.

Ofta opplever man at beslutningstakerne i kommunene ikke har mye kunnskap om reindrift, som finnes i området.

Reindriftnæringen er mer enn bare kjøttproduksjon. Innad i reinbeitedistriktet drives det, - i tillegg til selve reindriften også næringsveier, som er utledet fra reindrift, eksempelvis videreføring av kjøtt, duodji, design og kunst produksjon med utgangspunkt i reindriftstradisjoner.

I tillegg til at reindriften i seg selv har en egenverdi, bidrar reinbeitedistriktet stort i sitt lokalsamfunn både kulturelt, språklig og næringsrettet.

Dette er materielle og imatrielle verdier, - som kommunen bør se verdien av å ivareta, i sin samfunnsplanlegging.

Dette betyr at når kommuner gjør sin arealdisponering, må hensynet til reindrift veie tungt med tanke på alt det positive reindriften bidrar med i lokalsamfunnet. I tillegg til at dette også er en urfolksnæring.

2.1 Administrative forhold og organisering

Distriktet fungerer etter de retningslinjer, lover og forskrifter som er gjeldende.

Distriktsstyret representerer reindriftsinteressene i distriktet, og deres hovedoppgave er å ivareta reinbeiteressursene i distriktet i samsvar med lover og bruksregler.

Distriktsstyret kan inngå forlik, saksøke og saksøkes på vegne av reindriftsutøverne i distriktets felles anliggender.

Distriktsstyret kan i noen saker gi styrets leder sammen med sekretær eller ett av styremedlemmene fullmakt til å opptre på styrets vegne.

2.1.1 Distriktets grenser

Etter reindrifstlovens § 5 og § 6 skal det samiske reindrifsområdet deles inn i reinbeiteområder og reinbeitedistrikter. Hjemmel for å foreta slik inndeling ligger hos Landbruksdepartementet (områdegrenser) og Reindrifststyret (distriktsgrenser).

Hjerttind reinbeitedistrikt er etter distriktsinndelingen fra 1963 i utgangspunktet et helårsdistrikt.

Etter reinbeitekonvensjonen fra 1972 (og med forandringer av konvensjonen i 1984) har Hjerttind vinterbeiteområder ved Altevatn.

Hjerttind kan også benytte Fagerfjell som vinterområde.

Reinbeitedistrikt 20 – Stålonjarga/Hjerttind reinbeitedistrikt, fikk sine nåværende grenser fastlagt da Reindrifststyret ved forskrift av 31.10.86 fattet vedtak om distriktsgrensene for Troms reinbeiteområde. For mer informasjon om distriktet kan ressursregnskapet for reindrifsnæringa leses.

2.1.2 Distriktets størrelse og beitetider

Stalonjarga/Hjerttind reinbeitedistrikt har bruttoareal på 1002 km². I tillegg brukes Altevann reinbeitedistrikt til vinterbeite, areal 2206 km². Videre er Andsfjell-Fagerfjell brukt delvis til vinterbeite, areal 475 km².

2.1.3 Fylke og kommuner som distriktet hører til

Stalonjarga ligger midt i Troms reinbeiteområde, i Troms fylke.

Distriktet har yttergrenser som ses på kart (se forside) i kommunene Bardu, Salangen, Dyrøy; Sørreisa, Målselv og Lenvik. Kommunene bør samarbeide interkommunalt for å ivareta reindrifstas interesser.

Distriktsgrensene bygger i hovedsak på distriktsinndelingen av 1963, samt av norsk/svensk reinbeitekonvensjons bestemmelser av 1972 og Landbruksdepartementets vedtak av 1991 i forhold til Fagerfjell.

2.1.4 Kart over distriktet

Arealbrukskartet over distriktet ligger på NIBIO sine hjemmesider:

<http://www.skogoglandskap.no/kart/kilden>

Her kan man velge kartlag som er relevante for brukeren og som viser bruksdisponeringer. Arealkartene som ligger ute på nett er ikke juridisk bindende. For informasjon om den spesifikke bruken av et område er det best å ta kontakt med distriktets leder.

2.1.5 Administrasjonen

Distriktsstyret, som administrer distriktet, består av 3 medlemmer og varamedlemmer, og velges på årsmøtet.

For kontaktinformasjon:

www.fylkesmannen.no/PageFiles/495780/Kontaktinfo%20TR%20pr.%2024.02.17.pdf

2.1.6 Distriktets adresse

Reinbeitedistrikt 20 Hjerttind/Altevatn/Fagerfjell v/ Ante Johan Oskal

Andsvatnveien 551

Tlf: 411 27 498

E-post: hjerttind.rbd@gmail.com

Alle henvendelser rettes mot distriktets leder som tar saken videre til distriktets styre.

2.1.7 Distriktets medlemmer:

Det er 9 siidaandeler (driftsenheter) og 35 reineiere i distriktet.

Oppbygning av distrikt i siida, siidaandel og reineiere (ref:Selvstyrerapport)

Denne oppbyggingen er en gammel reindriftssamisk tradisjon som enda i dag holdes i hevd. Å opprette flere siidaer mellom forskjellige årstidsbeiter, gjøres etter behov.

Oversikt over siidaandelsinnehavere i distriktet finner du her:

Navn	Telefon
Helge Oskal	91193711
Per Mathis Oskal	97777552
Issat Siri	91193711
Nils Heaika Oskal	41277754
Johan Oskal Rørslett	90630350
Lars Ante Oskal	92625321
Ante Johan Oskal	41127498
Mihkkal Issat Oskal	46782088
John Mathis Oskal	41080192

2.2 Gjerder, hytter og anlegg

I henhold til reindriftingslovens § 21 har man rett til å føre opp nødvendige hytter og gammer i utmark.

Videre har man rett til å føre opp arbeids- og sperregjerder, slakteanlegg, broer og andre anlegg som er nødvendige for reindriften, jf. reindriftingslovens § 24.

Kart over gjerder og anlegg : se vedlegg nr. 1, viser en oversikt over distriktets gjeterhytter, sperregjerder, arbeidsgjerder og slakteanlegg.

Distriktet er eier og ansvarlig for vedlikehold og rydding av gjerder og anlegg.

2.2.1 Merke- skille- og slakteanlegg

Distriktet har gjerdeanlegg for slakting og skilling ved Andsvatn i Sørreisa. Videre har distriktet merkegjerdene ved Sekkhaugen midt mellom Skovatn og Steinvatn i Salangen.

Videre har distriktet skillegjerde ved Leirtaket i nordenden av Altevatn og i Kletten . Distriktet bruker også midlertidige gjerder.

2.2.2 Sperregjerder

Distriktet har et sperregjerde rundt Mannančearru området.

2.2.3 Gjeterhytter

Distriktet har gjeterhytte ved Lifjellet og to hytter ved Leirtaket, Altevatn og fire hytter ved merkegjerdet i Skaidi. Lavvu og stransportabelt hytte brukes under tilsyn og flytting.

2.2.4 Gjerder, hytter og anlegg under planlegging

Distriktet planlegger gjeterhytte ved innerenden av Altevatn, området Skinnskaret og Veaikevaggi i Bardu kommune og ved Kletten i Målselv kommune.

Distriktet har også tomter ved Leirtaket, Altevatn til reindriftshytter som er tatt med i reguleringsplanen for Innseth/Altevatn.

2.3 Beite- og driftsforhold i distriktet

Retten til å utøve reindrift gir en beiterett, som omfatter rett til nødvendige årstidsbeiter, dvs. vår-, sommer-, høst- og vinterbeiter, herunder flyttleier, kalvingsland og paringsområder, jamfør reindriftsloven § 20.

Årstidsbeiter:

Reindriften må ha tilgang på forskjellige årstidsbeiter gjennom et helt år, reindriftsåret er inndelt i åtte årstider. De ulike årstidsbeitene, har særegne kvaliteter som gjør dem spesielt egnet som beiteområde for akkurat den relevante årstiden.

Beitekapasiteten, beitetider, topografi, vær og snørforhold bestemmer i stor grad driftsforløpet for reindriften i distriktet.

Blandt nevnte faktorer, er det en del variasjon som av reinbeitedistriktet i enkelte år brukes som helårsdistrikt, og som sesongdistrikt, er det ikke markert grenser mellom de ulike årstidsbeiter. Likevel fører både terreng, beite snørforholdene til at dette mønstret ikke ødelegges slik at beitebalansen blir forrykt.

Det er særlig viktig for en rasjonell drift at de sesongbeiter som er en minimumsfaktor i distriktet, flytt -og trekkleier samt oppsamlingssteder ikke blir ødelagt av inngrep og forstyrrelser

Det må taes forbehold om at beitebruk og driftsmønster for alle sesongbeitene, kan variere fra år til år, som følge av klima -og beitesituasjon.

Oppsamlingsområder, se vedlegg nr 2.

Det er svært viktig for en velordnet reindrift, at man har gode oppsamlingsområder. Oppsamlings-områder for reindriften, er områder i distriktet av særegen karakter, hvor man i en kort periode, kan ha hele reinflokken gående på dette bestemte område, i forbindelse med de arbeidsoppgaver som skal gjennomføres. (flytting, slakting m m).

Karakteren til disse områdene må både beite -og arealmessig være av en sånn art at reinen holder seg der. Området må være oversiktlig, det må finnes fysiske naturlige hindringer, som gjør at reinen oppholder seg i akkurat dette området. Det er særdeles viktig, at slike områder er uten stor menneskelig aktivitet, slik at reinflokken ikke skremmes bort fra området. Videre er det også nødvendig at det er gode beiter i oppsamlings-områder, og at området er av en slik art at reinen roer seg der.

Det er nødvendig å ha flokken gående i flere dager i oppsamlingsområdet, til man har fått samlet hele reinflokken.

De viktigste oppsamlingsområdene for distriktet er ved Gielas i nærheten av slaktegjerde ved Andsvatnet, Sundlifjellet i forbindelse med flytting om høsten. Ved nordenden av Altevatn, Galggoorda ved vårflytting og Gråhøgda/Istindan om våren. Grønnlifjell, Snipptind/Steinvatn området brukes som oppsamlings område på sommeren og høsten ved samling til kalvemerking i Skaidi. Dessuten er det flere oppsamlingområder som brukes i mindre målestokk. Det er særdeles viktig at slike områder, er uten forstyrrelser av noen art.

2.3.1 Våren

Reindriftsåret starter 01.04. Om våren starter vårflytting mot vår- og sommerbeite og simlene føder sine kalver.

Fra ca 1.mai flyttes reinen inn i Hjerttindområdet. Distriktets vårbeiter anses som gode. Vanligvis er flokken i 2-5 deler når den føres inn på vårbeitene, men i løpet av våren og forsommeren er flokkene blandet igjen til en flokk.

Vårbeiter

Kletten/Istindområdet benyttes på ettervinteren, tidlig vår. Ca rundt 1.mai flyttes flokken over E6 og Barduelva ved Elverumskrysset og inn i Hjerttindområdet fra Istindområdet. Ved ugunstige isforhold ved den tradisjonelle flyttveien ved Elverumskrysset, har distriktet benyttet flyttvei fra Istinden, via Stormyra og over Barduelva og E6 nede ved Sundlia.

Hovedvårområdene for distriktet er området Matfjell, Middagsfjell, Gampen, Steinfjellet, Stuararassa, Rundfjell, Grønnlifjell Sundlifjell og Børringen området.

Enkelte vårer har distriktet benyttet seg av Oksen-Rotnuvarri området,- vest for Løksa - Bjørkebakken. Ved normale beiteår har distriktet gode vårbeiter.

2.3.2 Områder for kalving

Reinen kalver i mai/juni måned. (01.05.-10.06)

I denne perioden er simlene veldig sårbare for forstyrrelser som eksempelvis rovdyr, hundekjøring, friluftaktiviteter o.l. som kan medføre tap av kalv.

Det er helt nødvendig for god avkastning av driften, at det finnes gode og sikre kalvingsområder. Et godt kalvingområde, skal det være tidlig bart, ha slette områder hvor det ikke er store og strie elver. Områder i skoggrensa, er godt egnet.

Det er også særdeles viktig at det ikke er hytter og trafikk av mennesker i området.

Distriktet har kalvingsområde i Matfjell-Veidfjell og Vakkerlødfjell området, Storlifjell området. Videre Ala, Grønnlifjellet, Steinvatn området og Vakkerlofjellet, Stellet, Ruvkevarri, Rundfjellet og Oksenormrådet og Børringen. Dette området egner seg meget godt som kalvings område

Kalvings områder har en særverdi som beiteområde, og bør derfor behandles som spesialområde for reindriften.

2.3.3 Sommeren

Sommeren er vekstsesong og simlene bruker energi til oppfostring av kalvene.

Når kalvene er ca. en måned, i juli, vil varme og myggen gjøre sitt inntog, da vil flokken trekke opp i fjellet, hvor det er kjøligere og hvor det finnes snøfonner.

Normalt ligger det ennå ganske mye snøfonner igjen tidlig på forsommeren. Reinen har god tilgang på ferskt gress utover sommeren etter hvert som snøfonnene smelter. Ved varme somre vil reinen trekke opp i luftingsområder (bålgos eana) i terrenget. Tilgang på gode luftingsområder er viktige for å holde insektsplagen unna, og for å virke avkjølede for reinen.

Lufte og avkjølingsplassene er gode, men kan være begrensede ved svært varme og tørre/snøfattige somre.

Sommerbeiteområdet har ganske bratt terreng med flere smale dalfører, der reinen naturlig følger terrenget opp og ned disse trekkleiene for å veksle mellom beiteområder. Ved varme dager vil reinen ofte stå på snø flekker om dagen, og beite nedover i terrenget om kvelden når det blir kjøligere. Sommerbeiteområdene består av godt høyfjellsbeite og frodige, lavereliggende områder som gir stor variasjon av beiteplanter for å dekke reinens behov.

I slutten av juli, ved kjøligere vær og regn, begynner flokken og slippe seg ned i de mange skogsdalene som er i distriktet, for å finne sopp. Reinen fortsetter i august og september å bruke dalene/skogsområdene og høgfjellet, avhengig av været og temperaturene.

Sommerområdene:

Det er gode sommerbeiter i distriktet, som er viktig for reinenes vekst, samt oppsparing av opplagsnæring for vinteren.

Sommerområdene er i hovedsak innenfor de samme områdene som vårbeitet. I hovedsak rundt Hjerttind – Sniptind, Middagsfjell, Gampen, Steinfjell, Stuorarassa og Ala som blir benyttet, samt området mellom Rabbåsdaen – Gumpen, områdene mellom Steinvatn, Skøvatn og Børringen.

Sommerbeitene er gode. Oversikt over sommerbeiteområdene, se vedlegg nr. 3.

2.3.4 Kalvemerking

Kalvemerking foregår vanligvis ved gjerdeanlegg ved Sekkhaugen, i perioden fra ca. 10 - 30 juli, litt avhengig av klima.

Det tar om lag en uke å bli ferdig med merkinga.

Ved behov, skjer ettermerking, i september/oktober

2.3.5 Høsten

Om høsten er det slaktesesong og brunsttid for reinen. Områdene i Hjerttind benyttes på ettersommeren - tidlig høst. I barmarks periode anses beitene som gode. Normalt samles flokken inn til Andsvatn i oktober/november, for slakting og eventuelt skilling innad i distriktet, til flere vinter siidaer. Telling foretas også i forbindelse med dette arbeidet. Reinen flyttes på beiter i Andsfjell området og på østsiden av Barduelven for førjulsperioden. Høst og førjulsbeitene anses som gode.

I gode høstbeiteområder vil reinen øke sin vekt, og forlenge tiden før den igjen begynner å tape seg. Gode høstbeiter vil gjøre reinene bedre rustet for vinteren. Det er særlig viktig at reinene kommer på ferske beiter i overgangsperioden til kulde.

Det er viktig med tilgang til et variert beite d.v.s flest mulig forskjellige plantesorter, som holder seg grønne lenge utover høsten. Eksempelvis siitnu (smyle), myrrøtter, grønne blader mm.

Tilgang på gode beiter, i reinens parringstid, i sept.-okt, gir positive utslag på kalvingsresultatet.

Oversikt over høstbeiteområdene, se vedlegg nr. 4.

2.3.6 Parringsområder

Høsten deles inn i tiden før og etter brunst. Brunstperioden varer fra midten av september til slutten av oktober. Parrings-områdene er sammenfallende med en stor del av høstbeiteområdene.

2.3.7 Vinter

Vinteren er den tøffeste tida for reinen, og distriktets minimumsbeiter er vinterbeiter.

Distriktet sliter med å finne alternative vinterbeiter og er derfor svært sårbar for arealinngrep og forstyrrelser på vinterbeiteområdene. Under vanskelige vinterforhold er det behov for tilleggs-foring, som vil si rundballer og kraftfôr.

Distriktets vinterbeiteområder

På vinteren benyttes Kletten, Altevatn og Maisaområdet.

Fagerfjell og Andsfjellet brukes også. Enkelte vintre, hvis beiteforholdene tilsier det, benyttes det Hjerttind distriktet, for en del av flokken.

Distriktet bruker også, alt etter beiteforholdene, Mannancearruområdet til vinterbeite fra januar til april. De årvisse problemene for Hjerttinds bruk av våre vinterområder, har vært svensk reindrifts bruk på våre områder, både på barmark og vinteren. Dette har medført beiteslitasje på områdene. Områdene har vært nedtråkket (cigar) når vi kommer inn og skal bruke områdene. Svensk reindrift har også satt opp gjerder og hytter ulovlig inne på våre områder. I tillegg har det vært en utstrakt bruk av barmarkskjøretøy inne på vinterbeitene våre.

Dette har medført at Hjerttind har blitt tvunget til å tilleggs-fore rein på beite.

Hvis Reinbeite konvensjonen med Sverige, hadde blitt overholdt, ville vinterbeitene for Hjerttind ha vært mer stabile og forutsigbare.

En åpning av resterende del av Fagerfjell distriktet, Lenvikhalvøya, som i dag er utelatt av distriktsinndelingen, vil kunne gi Hjerttind en økt vinterkapasitet.

Tidlig vinterbeiter, se vedlegg nr 5. Sen vinterbeite, se vedlegg nr 6.

2.3.8 Flytt- og trekkleier i distriktet

Flytt- og trekkleiene utgjør pulsårene i distriktet og er avgjørende for migrasjonen mellom forskjellige beiteområder/årstidsbeitene. Flyttleiene og trekkleiene er markert i reindriftskartet.

Flyttleier er gitt et særskilt vern i reindriftslovens § 22 hvor det står at:

§ 22. Flyttleier

Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttlei regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen.

Reindriftens flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttlei og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Eventuell skade som følge av omlegging av flyttlei eller åpning av ny flyttlei erstattes etter avgjørelse ved jordskifteretten. Kongen kan bestemme at også fastleggingen i detalj av den nye flyttleien skal overlates til skjønnnet.

Reinens vandring etter trekkleier er svært sårbare for ytre påvirkninger. Det er viktig at disse trekkleiene ikke blir blokkert. Utbyggingstiltak plassert på og ved trekkleier kan skape barriereeffekt og fragmentere reinbeitelandet slik at ubebygde og uforstyrrede områder ikke kan benyttes. Ulike arealinngrep i distriktet har vanskeliggjort og skapt utfordringer for flyttingen mellom sesongbeitene. Flaskehalsen for rein som skal forflytte seg i og mellom beiteområder. Dalførene er ofte eneste passasje mellom beiteområdene. En forhindring på et slikt område vil påvirke reinens trekkmuligheter.

Distriktet opplever at det blir færre og færre alternative flytt- og trekkleier som følge av arealinngrep, og dette får store negative konsekvenser for reindriften.

Flytt- og trekkleier må derfor reguleres gjennom plan- og bygningsloven som spesialområder for reindrift.

På distriktets hovedflyttleier mellom sommer og vinterbeitene ved Skoelvdalen-Elverums/Finnkroken området er det tre kraftlinjer. I tillegg er det både skogsbilveier, bolighus og golfbane ved Finnkroken. Området mellom E6 og skogbandet ved Istind og Skoelvdalen er også kraftig beplantet med granplanter, noe som etter hvert vil skape store problemer for flyttingen hvis det ikke ryddes.

Øvrige flytte og trekkleier begrenses også årlig, med hytte og boligbygging, noe som vanskeliggjør ferdselen mellom de forskjellige beiteområdene. For distriktet er det helt nødvendig at de resterende traseene som finnes til flytting, ikke ytterligere innskrenkes, slik at områdene i distriktet også kan brukes i fremtiden.

Distriktet har to hovedflyttinger i løpet av året, om våren fra vinterbeite til vår- og sommerbeite, og om høsten, fra sommer- høstbeite til vinterbeite.

Flytte og trekkleier:

Flytte og trekkleier er helt nødvendig for å kunne flytte mellom forskjellige årstidsbeiter/områder i distriktet, samt til å fra inne i distriktet.

Flytteleier mellom sommer og vinterbeitene er, fra Altevatt inn Guhtturvaggi og inn Geallovaggi og over til Istind eller Kletten, alternativt fra Guhtturvaggi og opp Fondskaret og over til Kletten. Noen år flyttes det fra Duoljecazza og ned til Iselvdalen og opp Pikeskaret og over til Kletten. Distriktet flytter også fra Setermoenområdet og vest for Istinden til Istindaksla. Videre over fra Kletten, over Geallovaggi over Istindaksla og ned ved Sagmo, hvoretter reinen flyttes over isen eller svømmes over Barduelva.

Enkelte år flyttes reinen ned fra Istind, over Stormyra og over Barduelva og opp ved Sundlia og til Rustadfjellet-Sundlifjellet.

På høsten trekker reinen over, eller flyttes, ned Skoelvdalen over E6 sør for Elverumskrysset, eller ned ved SkogsAla og over ved Finnkroken. Samme flyttvei benyttes også på høsten til vinterbeitene, som nevnt over.

Flytting til/fra Hjerttindområdet til Oksen går ned Synnerdalen, over Skøvatt (eller rundt vannet eller over Liigvarri) ned furuholtene til Bjørkebakken og over til Oksen området.

Flytting fra Hjerttind til/fra Andsfjell-Fagerfjell går nord for Andsvatt ved Rabban, over til Vegavatn og så til Vakkerhumpen eller Andsfjell. Fra Reinskallen ned over vei til Finnsnes, ned på myrområdene ved Rognmo og opp skaret til Fagerfjell. Likeledes benyttes flyttvei fra Rustafjell over ved Andsvatnets ende på sør siden, opp Trolldalen og til Andsfjellet. Samme vei tilbake.

Etter flytting mellom årstidsbeitene kan det ofte bli igjen små flokker på de områdene man har flyttet fra. Etter samme flyttelei, som en flytter hovedflokken, er det mulig å flytte disse små-flokkene, eller de kan trekke selv, der hovedflokken er blitt flyttet. Det er dermed svært viktig at flytte og trekkleier er åpne for ferdsel av rein hele tiden. De mest brukte flytteleiene er tegnet inn på arealkartene. Distriktet har også behov for å rydde en del flytteveger for småskog og kratt, slik at det blir lettere å manøvrere reinflokken ved flytting.

Selv om flytteveger og trekkleier har forskjellige benevnelser, betyr ikke det at de ikke er like viktige. Flytteveger benyttes når man flytter rein fra et årstidsbeite til et annet, disse flyttevegene benyttes hvert år, og flytting skjer ofte etter samme rute, men avhenger av både vær og føreforhold, menneskelig aktivitet og fysisk avstegning. Trekkleiene er de rutene hvor reinen selv trekker, både innefor ett årstidsbeite, og mellom årstidsbeitene.

Inntegnede flytteveger, se vedlegg nr 7 og 8, trekkleier, se vedlegg nr 9.

2.4 Slakting og kjøttproduksjon

Distriktet har et eget slakteri og videreforedlingsanlegg hvor det lages både tradisjonelle og nytviklede kjøttprodukter av høy kvalitet. I 2015/16 ble 3 % av slaktedyra tatt ut før brunst, mens 97 % ble slaktet etter brunst. 84% av slaktedyra som taes ut, er kalver. 14% simler og 2% okse. Gjennomsnittlig slaktevekt på kalv i 2014/15 var på 23 kg.

2.5 Øvre reintall og produksjon

Øvre reintall er satt til 2 250 rein.

Reintallsutvikling de 10 siste år:

<u>År:</u>	<u>05/06</u>	<u>06/07</u>	<u>07/08</u>	<u>08/09</u>	<u>09/10</u>	<u>10/11</u>	<u>11/12</u>	<u>12/13</u>	<u>13/14</u>	<u>14/15</u>
Ant:	1 794	1 857	1 875	1 846	1 420	1 428	1 809	1 767	1 758	1 883

Snittet på slaktevektene på simler har vært stabilt de siste 5 år. Snittvekten er på 37,92 kg for de siste år.

Varit(bukk 1 ½ år) slaktevektene har vært stabile de siste år, på 32,5 kg.

Slaktevektene på kalv har vært stabile de siste 5 år, med et snitt på 22,86 kg.

Kalvevektene vil av klimatiske årsaker variere noe fra år til år. Slaktetidspunktet for kalv er også en medvirkende faktor, der oktober/november måned, før snøen kommer, er det mest gunstige slaktetidspunktet for vårt distrikt.

Kjøttproduksjon antall kg pr rein har variert ganske mye fra 4,2kg i 2004/05 til 10,6 i 2005/06. Snittet de siste 5 år har vært 7,2kg.

Med de gode vår, sommer og høstbeitene, burde distriktet normalt ha hatt en produksjon på 12-14 kg pr rein. De siste årene har flokksammensetningen holdt seg stabil med en simleandel på ca. 77 %, andelen kalver som fødes er 98% (2015/2016). Distriktet slakter for det meste kalv. Tapsprosenten på kalv er på 60 %, og 96% av dette, skyldes rovdyrtpap.

2.6 Sysselsetting og verdiskapning i distriktet.

Innad i reinbeitedistriktet drives det, i tillegg til selve reindriften, også med reinslakting ved Andsvatn reinslakteri, som slakter både egen rein, og fra andre reinbeitedistrikter. I slaktesesongen jobber distriktets reineiere her, men man må også leie inn folk utenfra. I tillegg drives det også med videreforedling av reinkjøtt, og reinkjøttleverandører fra distriktet er bl.a Hjerttind rein og NH rein. Videre drives også mye med produksjon av samisk håndverk, design og kunst både til eget bruk og for salg.

I forhold til bevaring av samisk språk – og kultur, er reindriften selve bærebjelken. Uten reindriften hadde vilkårene for språk -og kultur-bevaring ikke vært til stede, da majoritets samfunn vi lever i, er norsk.

Etableringen av Sameskolen i Troms, har bidratt til at vilkårene for språkets overlevelse har økt betydelig. Mange av reinbeitedistriktets voksne og barn er tilknyttet Sameskolen. For øvrig kan det i denne sammenheng også nevnes, at det var reindriften v/ Troms Reindriftssamer Fylkeslag, som tok initiativet til etableringen av sameskolen.

Verdiskapning i reinbeitedistriktet:

I tillegg til at reindriften etter vårt syn, i seg selv har en egenverdi, bidrar reindriften stort i sitt lokalsamfunn både kulturelt, språklig og næringsrettet.

Dette er materielle og imatrielle verdier, som kommunen bør se verdien av å ivareta, i sin samfunnsplanlegging. Dette betyr at når kommuner gjør sin arealdisponering, må hensynet til reindrift veie tungt, med tanke på alt det positive reindriften bidrar med i lokalsamfunnet. Det faktum at dette er en urfolksnæring, bør bidra til at hensynet til reindriften blir ivare tatt.

Verdiskapning i reinbeitedistriktet:

For å gi et bilde av reindriften sine lokale ringvirkninger er det behov for å beskrive dette nærmere.

Hver siidaandel stipuleres å ha i snitt 1-2 næringsdrivende som leverer egen nærings - og merverdiavgift oppgave, dvs Stalonjarga har da ca. 10-12 enkeltmannsforetak innenfor distriktets virksomhet, som tidligere nevnt, er dette næringsvirksomhet med utgangspunkt i reindriften.

I tillegg dette, kommer det faktum at selve reinbeitedistriktet som også er en økonomisk enhet med eget styre, virksomhetsplan, budsjett og årsregnskap.

Direkte produksjonsverdi var i 2014 i Landsgjennomsnitt kr 122 767.

Siidaandelsinnehavere mottar også statstilskudd. I 2014/15 var landsgjennomsnittet på kr 58 043. Dette utgjør en omsetning på kr 180 821,- pr siida andel. For Stalonjarga utgjør dette en omsetning på til sammen kr 1 627 389,- fra den direkte reindriftenmessige virksomheten. Den næringsvirksomheten som er avledet eller tilknyttet reindriften, er ikke tatt med her.

Dette er inntekter som kommer fra en årlig, fornybar ressurs

Kostnads tall i reindrifta gir grunnlag for inntekter i andre sektorer, og for Troms reinbeiteområde, fremkommer det at var totalkostnadene i området er ca kr 1 200,- pr rein.

Dette betyr at det i distriktet med et reintall på 2 250 rein, totalt investeres årlig i kr 2 700 000 i reindrifta.

Eksempel på reindriftras kostnader, som gir verdiskapning lengre ut i verdiskapningsleddet, og som er av betydelig størrelse, er fra slakting, foredling, distribusjon og salg av reindriftrprodukter. Verdiskapningen for reindriftras underleverandører av varer og tjenester er også av en betydelig størrelse. Som eksempel kan nevnes reindriftrats kjøp av maskiner, kjøretøy, matriell, reinfør osv.

Kostnader i reindriftratsutøverene tilleggsnæringer, utgjør en stor del av virksomheten, kommer i tillegg til de totalkostnadene som fremkommer ovenfor. (en kartlegging av dette beløpet, vil en ressursinnsats betydelig over dette prosjektet).

I tillegg til nærings kostnader, kommer husholdets innkjøp, som i Troms er ca kr 100 000 pr innbygger. dette er vil i et distrikt med 31 pers (ca 15 husholdninger) utgjøre kr 1 500 000,- årlig.

I tillegg til dette, slakter Andsvatn Reinslakteriet ca 1500 -2000 rein pr år, og i sesongen er det 10-12 ansatte.

Fra Situasjons og verdikjedeanalys i Troms

(<http://www.tromsfylke.no/Tromsfylke/media/2628/rapport-15-2016-situasjons-og-verdikjedeanalyse-for-reindrifta-i-troms.pdf>) fremkommer følgende:

Del av reindrifta	Hvilke kostnader	Mill. kroner	Kilde/grunnlag
Troms reinbeiteområde	Reindriftrskostnader	10	Totalregnskap+anslag
	Tilleggsnæring	3-5	Intervju+spekulasjon
	Privat forbruk	18	Varehandelsstatistikk
Samebyer	Privat forbruk	1	Intervju +spekulasjon
Nord-Troms	Reindriftrskostnader	10	Totalregnskap+anslag
	Privat forbruk	10	Varehandelsstatistikk + anslag
Troms fylke	Sum	52-54	

Det er viktig å huske at denne tabellen inneholder både offisiell statistikk, velfunderte vurderinger, mer løselige anslag og mer spekulative elementer. Poenget med å sette disse

Denne tabellen illustrerer hvor mye mer reindriftrten bidrar med, enn det som har vært tradisjonell oppfatning.

Samlet illustrerer dette at reinbeitedistriktet utgjør en betydelig aktør for lokalsamfunnene. Distriktets virksomhet generere mye avledet verdiskapning for forretningsvirksomhet i lokale bedrifter. Reindriftrten bidrar både direkte og

indirekte til en betydelig sysselsetting også utenfor reindriften i berørte kommuner, som ikke er synliggjort og kvantifisert her.

2.7 Jakt, fangst og fiske i distriktet

Distriktets reineiere har ut ifra gammel tradisjon alltid høstet av naturen.

Reindriftingslovens § 26 gir rett til å drive jakt, fangst og fiske i statsallmenning.

For jakt, fangst og fiske som drives etter bestemmelsene til denne paragrafen, skal det ikke betales leie eller kortavgift.

2.8 Motorisert ferdsel

Reindriftingsnæringas tillatelse til bruk av motorisert kjøretøy i utmark er hjemlet i unntaksbestemmelsene i motorferdselloven og i reindriftingslovens § 23.

Distriktet er avhengig av motoriserte hjelpemidler i forbindelse med forflytning, gjeting, tilsyn, flytting, samling og matauke, samt i forbindelse med transport av utstyr.

I forbindelse med utøvelse av gjeting er det umulig å lage oversikt over traseer på forhånd da dette vil bli så upresist og vil variere fra år til år. Det anmodes om å se til beitebruken.

Distriktet har til sammen ca 20 snøscootere, 9 stk atv, 7 stk tohjulssykler, 1 stk traktor og 1 stk 15 fots motorbåt. ATV brukes i hovedsak ved transport av utsyr og materialer og b.a tilsyn av rein, samt under bygging og vedlikehold av gjerder og hytter. Hovedtraseen for 4-hjulinger, er fra Bekkebotn etter skogs og traktorveien forbi Steinvatnet, Sekkehaugen og til gjerdet og gjeterhyttene. I tillegg brukes firehjulssykler i hovedsak om sommeren og høsten til transport i forbindelse med tilsyn av rein.

Tohjulssyklene brukes i hovedsak til samling av rein til gjerdet og tilsyn av rein.

Snøscooterne brukes i forbindelse med samling, tilsyn og flytting. Det er vanligvis 6-9 scootere i drift om gangen. Helikopter kan bli brukt under samling og flytting. Distriktet leier reintransportbil etter behov.

3 Rovvilt i distriktet

Rovdyrproblematikk og arealinngrep må sees på i sammenheng, når disse to faktorene samvirker, bidrar det i stor grad til å innskrenke reindrifas driftsbetingelser.

De siste tiårene har økningen av rovviltbestandene i Norge, og inngrep i beitearealene, hatt stor negativ innvirkning på reindrifas.

Stortinget har fastslått at det skal være et mål å sikre overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur, men samtidig er det også vedtatt at det skal sikres beitebruk i de deler av landet der det er rovvilt.

www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-15-2003-2004-/id403693/.

Dette skaper selvfølgelig konflikter mellom rovvilt og reindrift da rovviltet jager, dreper og spiser rein. I de seinere årene har tapene til rovvilt i distriktet ligget på et uakseptabelt høyt nivå. Det er en stor utfordring for reindrifsnæringa og ansvarlige myndigheter å finne løsninger som reduserer tapene, og som sikrer en opprettholdelse av den tradisjonelle reindrifas.

Rovvilt som jerv, gaupe og kongeørn tar en stor del av reinen som blir borte i løpet av et driftsår, og særlig under kalvingsperioden.

Det er svært vanskelig å dokumentere rovdryrtap, omtrent umulig, da et kadaver kan være oppspist av kråke og ravn i løpet av noen timer, eller de kan være bortgjemte og vanskelige å finne.

I tillegg til direkte tap av rein til rovvilt så forstyrrer rovvilt reinen slik at reinen er urolig på beite, reinen vandrer mye og unnviker store deler av distriktet, særlig frodige dalområder som fungerer som habitat for rovviltet. Dette skaper i tillegg til merarbeid for reieneieren også produksjonstap. I tillegg er det psykisk belastende å se rein bli skadet og drept av rovvilt, Reindrifas hverdag (et forskningsprosjekt som har tatt for seg de psykososiale forholdene hos reindrifasutøvere i Norge).

Tradisjonelt er jerven og gaupa en betydelig skadegjører i distriktet, men alle rovviltarter forekommer, det er også knyttet store utfordringer til tap av rein til ørn.

Distriktet er delt i to ulike typer forvaltningsområder for rovvilt:

- A-område: Viktig område/unglingsområde for å nå bestandsmålsettingene for rovvilt. Virkemidler er tyngre forebyggende tiltak og kvotejakt på gaupe. -26-

Hele Altevattn vinterbeiteområdet er A-område for jerv og gaupe.

- B-område: Beitedyra har prioritet. Virkemidler er lisensfelling, kvotejakt, skadefelling og eventuelt hiuttak av jerv.

Hele vår- og sommerbeiteområdet er B-område.

Kongeørn og havørn er ikke omfattet av forvaltningsområdene. Så langt har dette forvaltningsregimet ikke medført noen store endringer i rovviltsituasjonen. Fortsatt har distriktet betydelige rovviltsskader.

Distriktet har store kalvetap, 60%, gjennom hele drifts år. Kalveprosenten (fødte kalver), er på 98%. Dette indikerer at det er god kondisjon i simleflokken, da fødselsprosenten er høy. Merket kalv oppgis å være 74%. (ressursregnskapet nr. 36) Dette vil si at kalvetap mellom fødsel (i mai) og merking (i Juli) er på 24%.

Tap av voksne dyr oppgis å være 20 %. Total prosentvis tap i distriktet er 37%, og er urovekkende høyt. Distriktet får erstattet 52% av de omsøkte rovdyrartene som ble meldt inn i 2015/2016

Nedenfor er satt opp en oversikt over rovviltsituasjonen på de forskjellige artene i distriktet.

Ørn

Både havørn og kongeørn finnes i hele distriktet. Det finnes både stasjonære, hekkende par, ungfugler og andre streiførner. Årlig dokumenteres rein drept av ørn, og særlig under kalvingsperioden er kongeørna en formidabel skadegjører. Ørna dreper mange kalver i løpet av kalvingsperioden, og dette er et stort problem for distriktet. Uten omfattende gjeting og ekstra overvåkning denne perioden, ville tapene blitt enda større. Myndighetene må ta dette problemet på høyst alvor og finne tiltak som begrenser skadene.

Det er nærliggende å anta at en stor del av det tidlige kalve tapet skyldes kongeørn. Tross dette, ble i 2015/2016 kun 34,42% erstattet, som drept av kongeørn. (Nærmere om ørn, se vedlegg nr. 10).

Gaupe

Gaupen finnes i hele distriktet, og distriktet opplever at det er størst tap på vinterstid når reinen trekker ned i skogsbeltet. Distriktet ønsker skadefelling på gaupe på vinterstid for å begrense skader, men det er ingen mulighet for skadefelling, da store deler av vinterbeitet er innenfor prioritert område for gaupe. Dette skaper store problemer for reindriften. Da forskning viser at gaupas hovedføde, i Nord-Norge er rein. (se vedlegg nr

19) Av det totale dokumenterte tapet av rein tatt av rovvilt utbetales i 2015/16, 25,72% som gaupedrept.

-27-

I region 8 er det et mål om 10 ynglinger av gaupe. Det beregnes at det er 6.14 gauper pr. familiegruppe. Tall fra Rovdata er fastslår at det 2stk familiegrupper i distriktet, innenfor A-området og 2 stk. inne i Sverige, i grenseområdene.

Ut fra disse faktorene, kan det estimeres hvor mange gauper som finnes innenfor distriktet, ca.25 enkeltindivid.

Etter distriktets syn er dette antallet alt for lavt, i forhold til faktum. Utenfor gaupesonen, opplever vi at det også er et stort antall gauper. Det er lite fokus på de gaupen som er utenfor denne sonen. Dokumentasjonsarbeidet på gaupebestanden virker tilfeldig og baserer seg på tips fra publikum. Gaupebestanden burde vært bedre og mer systematisk kartlagt.

Kommune bør oppfordre befolkningen til å rapportere om gaupeobservasjoner, da dette i neste omgang vil ha innvirkning på jaktkvotene som settes.

Ulv

Ulv finnes ikke normalt i distriktet, men det hender at streifende individer dukker opp.

Bjørn

Distriktet har hatt lite besøk av bjørn, men i de siste årene har det forekommet streifende bjørner i distriktet. Det er knyttet spenning om omfattende bjørneskader til rein vil bli en ny trend i fremtiden.

Jerv

Jerven har sine kjerneområder i distriktet, særlig i de indre deler av beiteområdet, vinterbeitene. Jervestammen vokste seg sterkt på 2000 – tallet og har holdt seg på et høyt nivå de siste årene. Det er årlig svært store skader etter jerv. Det er regelmessige ynglinger i hele distriktet. Særlig store tap i enkelte beiteområder kan ha sammenheng med ynglinger av jerv.

Jervesonen er nesten sammenfallende med gaupesona innenfor distriktet. Jervesonen er noe større, da hele området øst for E6 også sørover i Bardu kommune er jervesone. Vinterbeite er A-område for jerv, mens vår og sommerbeite er B-område. Distriktet anmoder om større uttak av jerv på sommerbeiteområdet.

I region 8 er det et mål om 10 ynglinger av jerv. Omregningsfaktor for jerv er ca 6.27 pr registrerte jervekull. Ut fra Rovdata er det i 2016 registrert 2 jervekull, i Troms, og 2 stk inne i Sverige, i grenseområdene. Ut fra det, kan man estimere hvor mange jerver som finnes innenfor området. Dette vil si at det finnes ca.25,08 enkeltindivid. Etter distriktets syn er dette antallet alt for lavt, i forhold til faktum.

Tross dette, ble det i 2015/16 kun 17,97 % av distriktets omsøkt jervetap, erstattet.

Tiltak foreslått av distriktet

Det er svært vanskelig å få skadefellingstillatelse på A-område, noe distriktet opplever som en stor utfordring. I tillegg så fins det altfor mye rovvilt i B-området, hvor reinen skal være prioritert. Forvaltningsgrensene må revideres etter rovdyras naturlige habitat og forvaltningen må i større grad gi skadefelling på alle områder der rovvilt blir en trussel. Skadefelling på ørn må også vurderes, særlig i kalvingsland.

Jakt etter rovvilt er tidkrevende og setter store krav til jegerne, som ofte må jakte i mørket.

Det bør gjennom politiske og forvaltningsmessige kanaler utvikles raske og gode rutiner for jakt og skadefelling med gode økonomiske virkemidler, og saksbehandlingen må være enkel og effektiv. Fra grunneierhold bør det tilrettelegges for en rasjonell og effektiv jakt slik at eiendomsgrenser ikke setter barrierer for jakta.

Av tapsforebyggende tiltak som distriktet har omsøkt og har fått tildelt midler til, er ekstraordinært tilsyn med tilleggs foring. Dette hjelper til dels, og er en ordning som bør videreføres.

Informasjon om rovviltskader, om jakt og fellingstillatelser m.m. finnes til enhver tid oppdatert på www.rovviltportalen.no

4. Inngrep og forstyrrelser i distriktet

Som tidligere nevnt, må arealinngrep i reinbeiteområdene og rovdyrforekomster sees på under ett.

Ulike inngrep i distriktet de siste 20 årene har ført til en vesentlig forringelse av flytte- og trekkleiene i distriktet. Dette gjelder i hovedsak hyttebygging, vassdragsregulering, turistanlegg og tilhørende veiutbygging. En del av arealtapene er erstattet ved tiltak og økonomisk kompensasjon.

Inngrepskart:

inon_buffer_1km

inon

- >=5 km fra inngrep
- 3 - 5 km fra inngrep
- 1 - 3 km fra inngrep

Innledningsvis under dette punktet er det svært viktig å vise til et forskningsprosjekt «Reindriften hverdag. Noen funn i forhold til inngrep i reinbeitearealene er som følger:

«Alle inngrep tvinger frem endringer som reieieren skal integrere i de komplekse samspillet mellom rein-landskap-reieier. Slike tilpasningsprosesser krever ekstra innsats og er forbundet med risiko, når det gjelder utfallet...Omfanget av typer inngrep er en grov indikator på de krav og belastningskonsekvenser som tærer på den menneskelige ressursen i reindriften. Tålegrensen for belastninger er avhengig av det totale antallet inngrep, varighet av inngrep og hvor alvorlige konsekvensene av det enkelte inngrep er...videre kan samme type inngrep få ulike konsekvenser, alt etter hvilken del av reinenes årslyklyser om rammes av inngrepet.

...Reindriften her gjennomårene vist et betydelig evne til å tilpasse seg

større og kritiske endring forløp og her evnen til å bygge seg opp etter perioder med alvorlig svekkelse av driften.

Slike prosesser har ikke forløpt kostnadsfritt, og for en del reinenere/familier har kostnadene blir for store, materielt, økonomisk og/eller menneskelig. Kompleksiteten i samspillet rein-landskap-reineier, har sammen med uforutsigbare naturgitte endringer gjør reindrifta sårbar for eksterne inngrep, spesielt opphoping av inngrep som i tillegg stiller sprikende eller motstridende krav. For å få kunne vurdere stressbelastning og merarbeid knyttet til det enkelte inngrep, må det samlede omfang av krav og tilpasninger ses under ett. «(Reindriftas hverdag, 2016)

Tilgangen på arealer er i Stort.mld nr 9 fastslått som en viktig premiss for grunnlaget for en bærekraftig reindrift. Man ser hvordan reinbeitenearealene fragmenteres mer og mer.

I Stortingsmelding nr. 9 fremkommer følgende:

«For å få en tilfredsstillende arealforvaltning innenfor hele distriktets areal, er man derfor avhengig av helhetstenking og et samarbeid mellom kommuner, og mellom kommunal og regional forvaltning. Departementet vil fremheve at både interkommunale planer og regionale planer er egnede verktøy for å sikre større grad av forutsigbarhet og helhetsplanlegging for reindriftens arealer. «

For å få komme unna den fragmenteringen av reinens beiteareal, som foregår i distriktet nå, er det helt nødvendig med helhetstenking og interkommunalt samarbeid.

Kommunene må ta et større ansvar for å ivareta også reindriftas interesser i sin kommunale samfunnsplanlegging. I tillegg må kommunene i sine rutiner innarbeide og synliggjøre, at de faktisk anvender informasjonen denne distriktsplanen gir.

Det er helt nødvendig å sikre arealene for å opprettholde en bærekraftig reindriftskultur i Stalonjarga orohat /Hjerttind reinbeitedistrikt.

Det er grundig dokumentert at ulike former for inngrep påfører reindriften store direkte og indirekte tap av beiteland. Direkte tap av beiteland medfører også indirekte tap, da tamrein unnviker forstyrrelser.

Arealvern er den mest arbeidskrevende del av distriktets administrative virksomhet. Distriktet opplever det som frustrerende at kommunene behandler de fleste arealsakene én for én, uten å ta hensyn til de samlede konsekvensene for reindrifta og uten å ha en helhetlig plan for reindrifta.

En annen utfordring er kommunenes utstrakte bruk av dispensasjoner fra vedtatte planer og lovverk, særlig når det gjelder bygging av hytter og motorferdsel i utmark.

Det er videre verd å merke seg, at det i "Situasjons -og verdikjede analyse for Troms", slås det fast følgende:

“at reindriftas utviklingsmuligheter er avhengig av visse forutsetninger. To fundamentale forhold er at arealforvaltninga i fylket må spille på lag med næringa, og at Norge trenger en ny rovdyrpolitikk, som erkjenner at det ikke er rovdyra som er truet, men beitenæringene, og at dette er et vilkår for en bærekraftig reindrift”.

I sin arealdisponering må kommunen ta mere hensyn til reindriftas behov, da dette i neste omgang vil bidra til økt verdiskapning i reindrifta, dette er en verdiskapning som er basert på fornybare ressurser, og som har et stort potensial bare det legges til rette for dette. Inngrep og annen bruk i reindriftas arealer, påvirker beitebruken.

Ulike inngrep og annen ferdsel og bruk av områdene påvirker distriktets bruk av områdene. Dette kan være hytter, skogsbilveier, kraftlinjer, plantefelt, skogshugging, turisme, scooterferdsel, militær aktivitet og andre ting, som virker inn på distriktets bruk av områdene.

Det har vært stor økning i hyttebygging de siste årene, både av enkeltstående hytter og hytteområder. Alle hytter med uthus, veier m.m, har samlet påført store tap av areal for distriktet. I tillegg kommer ferdsel/trafikk, ofte med hunder, ferdsel med motorkjøretøyer både sommer og vinter. Alt dette forårsaker enorme forstyrrelser for reindriften, som også vanligvis fører til at store områder ikke kan brukes pga uro, som følge av de oppførte hyttene.

Under har vi kommentert de inngrepene og forstyrrelsene som vi opplever som de mest negative for reindrifta.

4.1 Fritidsbebyggelse

Etablering av hyttefelt ved Altevatn med flere hundre hytter, Steinvatn, vakkerhumpen, og flere mindre hyttefelt rundt omkring i distriktet. har bidratt til tap av beitearealer og økt ferdsel og forstyrrelser. Reinen, særlig simler med kalv, unnviker disse områdene. Omdisponeringen og utbyggingen av hytteområder går ut over reindriften ved at beitearealene blir redusert og gjenværende arealer blir mindre attraktive som oppholdssted for rein.

Ved fremtidig planlegging av hyttebebyggelse så må eksisterende bebygde områder tas med i den betraktninga. Hvis det skal bygges flere fritidsbygg så må de bygges i allerede eksisterende bebygde områder for, å unngå fragmentering av beiteområder. Det fins en egen veileder for fritidsbebyggelse.

Planmyndighet anmodes å bruke denne veilederen.

Denne veilederen finnes på:

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/md/bro/2005/0063/ddd/pdfv/266942-t-1450.pdf>

4.2 Vannkraft

Regulering av Altevatnvassdraget har ødelagt en tradisjonell flyttlei. Det planlegges flere småkraftverk i distriktet.

Problemet med småkraftverk er at det ofte blir laget veier til kraftverkene slik at store beiteområder blir lett tilgjengelig for allmenheten, med økt ferdsel, forstyrrelse og trafikk som resultat. Veiene opp til kraftverk må stenges for allmenheten

Som følge av reguleringen av Altevatnet, er isen på Barduelva blitt usikker, både om høsten og om våren. Dette medfører ofte vanskeligheter med å kunne flytte over elva om høsten og våren.

Om høsten er det ofte blankis på elva og isen er ofte usikker

Om våren går isen, i enkelte år mye tidligere, enn normalt på grunn av oppvarma vann som renner igjennom tunnelene. Når isen går, blir det igjen iskanter ved elvekanten og en får ikke reinen til å svømme.

Reguleringen av elva gjør at distriktet ikke kan flytte tidlig som ønskelig til Istindområdet om høsten og en har måttet flytte tidligere enn ønsket, til sommer området

Et annet problem med kraftverk er de stenger av trange dalfører som fungerer som flaskehals for rein som skal opp og ned til beiteområder. Disse dalførene er ofte eneste passasje mellom beiteområdene og en forhindring på et slikt område vil påvirke reinens trekkmuligheter. Krafrør må derfor graves ned i terrenget.

I forhold til småkraftverk har man også negative konsekvenser, ved at det er laget veier, samt at en del beiteland er gravd opp/rotet opp for å lage rør. Isen er ofte usikker på dammene.

4.3 Vindkraft

Det er foreløpig ikke blitt bygd vindkraftverk i distriktet. Vindkraftverk vil ha enorme negative konsekvenser for reindriften i distriktet og man er imot enhver form for utbygging.

Det fins en egen rapport om vindkraft og reindriften. Distriktet anmoder å bruke denne rapporten. Denne rapporten finnes på:

http://publikasjoner.nve.no/oppdragsrapportA/2004/oppdragsrapportA2004_10.pdf

4.4 Kraftlinje

Gjennom distriktet går det mange kraftlinjer. Det er planlagt en ny større kraftlinje som vil ha negative konsekvenser for reindriften. Distriktet er åpent for å forhandle avbøtende tiltak for å redusere negative virkninger av kraftledningen.

Det går dobbel parallell ført 420 kw igjennom sentrale beiteområder i distriktet. Dette er en del av linja Ofoten-Balsfjord. Linja berører kalvings områder, brunstområder, oppsamlingsområder og trekk og flyttleier. Blant annet hovedflyttleier fra sommer beite til vinter igjennom Skoelvdalen. Vi opplever at rein skyr linja, området er mindre brukt p.g.a linja og det er vanskelig å drive rein under linja. Linja forårsaker derfor merarbeid for reindriften og forringer området som beiteland.

Kraftlinjer i distriktet, se vedlegg nr 12:

4.5 Mineralutvinning

Det foregår ikke omfattende mineralutvinning i distriktet bortsett fra noen grustak -og pukkverk.

Gruvedrift og reindrifft går ikke sammen og distriktet er derfor imot enhver form for mineralutvinning.

4.6 Landbruk/skogbruk

Reinbeitedistriktet har i dag rett til å utøve reindrifft i fjellet og annen utmarksstrekning.

Plantefelt av gran legger beslag på store arealer. Vegetasjon på bakken blir helt dødt i slike grantre felt, rein beiter ikke der. Samtidig som bjørkeskog erstattes av granskog. Lav på bjørketrær er ett viktig beite for rein, og ofte eneste tilgjengelige beite når beite på bakken låser seg av klimatiske årsaker, som ising og mye snø. Noen steder er det også plantet gran i trekk og flyttlei. Dette vanskelig gjør flytting, og kan på sikt stenge flyttleier. Gran planting har opp igjennom årene foregått ukritisk og der er plantet gran overalt. I fremtiden så må granplanting sendes på høring til reinbeite distriktet, noe som ikke gjøres i dag.

For reindriffta er nydyrking av areal et inngrep som reduserer og deler opp beiteland. Det kan føre til en forverret driftssituasjon med konflikter som følge av at reinen trekker inn på dyrkede arealer. Inngjerding av oppdyrket mark er det mest brukte tiltak for å dempe konflikt som følge av rein på innmark.

Det er mulig å søke om tilskudd, jf. «Forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forhold mellom reindrifft og annen part». Formålet med tilskuddet er å bidra til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrifft og annen part, f.eks. landbruk. Distriktet stiller seg positiv til slike tiltak.

4.7 Ferdsel og friluftsliv

På grunn av sin beliggenhet og sine omgivelser, er distriktet et populært mål for jegere, fiskere og turfolk. Det er merket opp faste turstier i fjellet, og det er veldig populært med toppturer både sommers- og vinterstid. Det er stadig etterspørsel etter treningsområder for jakthunder, som lett kan komme i konflikt med reindriften. Alt utmarksareal i distriktet er beiteområde for rein. Det meste av jakta i distriktet foregår med løshund. Det er svært viktig at jegere har kontakt/dialog eller anskaffer seg informasjon om reindriften i distriktet før jakta starter. Rypejakt med løshunder virker meget forstyrrende for reindriften. Det er særlig viktig å ikke forstyrre eller spre flokken under parringstiden.

Om høsten når flokken skal samles og jages i gjerde, kan denne jakta påføre vanskeligheter, og i slike tilfeller kan reineier avlive hunden jf. hundeloven.

Friluftsområder i Troms, se vedlegg nr 11.

Gjennom informasjon, gjensidig respekt og dialog kan konflikter og uenigheter reduseres og unngås.

4.8 Motorferdsel

Det har vært en enorm stor økning i motorisert ferdsel både på vinteren og på barmark. Særlig har økningen vært stor med kjøring med snøscootere overalt heile vinteren og langt utover våren. Det forekommer også at snø scooterne kjører igjennom reinflokkene under kalvingen og jager reinen med scooter. Det ble åpnet snøscooterløyper som en prøveordning fra Dyrøy til Salangen. Distriktets erfaring etter en vinter, er at dette forårsaker økning av ulovlig kjøring i fjellene omkring ved at løypene blir brukt til å kjøre til fjells og på fjellet drives det med tull kjøring.

Kommuner holder på å tilrettelegge for snøscooterløyper i distriktet. Snøscooterløyper må tilrettelegges i områder hvor det ikke er rein på vinterstid og ikke på kalvingsområder. Barmarksløyper bør tilrettelegges i områder hvor løypene gjør minimalt skade. All planlegging av motorferdselstraséer i distriktet må gjøres i tett dialog med distriktet.

Det er bygd mange skogsveier i den siste tiden. Disse forårsaker mer trafikk til utmarksområdene og medfører beitetap og forstyrrelser for reindriften. En ser også økt hyttebygging i forbindelse med disse.

4.9 Forsvaret

Det er 4 områder i distriktet som militæret kaller kontraktsområde. Dette innebærer at forsvaret har gjort avtaler med grunneierne i området om å få bruke området til militær øvingsaktivitet. Dette er gjort uten at reinbeitedistriktet er hørt, selv om reindriften om dette er sentrale beiteområder for rein hvor reindriften har bruksrett. Disse kontraktsområdene er Lysheia i Sørreisa kommune, Andsfjellet og Rustafjell i Målselv kommune og Krokstadskaret i Bardu kommune.

Militær aktivitet under øvelser forårsaker forstyrrelser og ofte mer arbeide for distriktet. Kjøring med bandvogner på sommerføre og graving av stillinger om sommeren forårsaker slitasje og tap av beitemark. De siste årene har en også registrert en økende trafikk med bandvogner og snøscootere om vinteren, som medfører nedtrakking av beiteområder og forstyrrelser. Nærforsvarsstillinger, spesielt den ved Beredskapsveien og den ved Finnkroken forårsaker ofte forstyrrelser da de ligger like ved flytte og trekkleier. Dessuten forårsaker de stor slitasje og forsøpling av beitearealer da det ligger igjen telefonkabler etter virksomheten som foregår der, for eksempel ved beredskapsveien. Lavtflygende helikopter forårsaker også mye forstyrrelser for rein. Kart over skyte og øvingsfelt, se vedlegg 14.

5. Verneområder i distriktet

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tjenester-og-verktoy/Database/Naturbase/>

Innenfor distriktet ligger deler av Rohkonborri nasjonalpark med omkringliggende verneområder. (vedldegg nr 12) Distriktet er positiv til vern av beiteområder, men da må reindriften få lov til å sette premisser. Distriktet har store utfordringer i forhold til at driftstiltak må omsøkes for tillatelse etter verneforskriften og motorferdsellovgivning. Slike tiltak er f.eks. utkjøring av gjerdematerial. Når det gjelder forholdet til bruk av kjøretøy i verneområder avklares dette gjennom planmedvirkning fra fylkesmannsembetet.

Forvaltningen må forenkle saksbehandlingen rundt dette best mulig. Forvaltningsplanen for Rohkonborri er under utarbeidelse. Planen skal utdype og presisere de enkelte verneforskriftene. Nasjonalparkstyret er ansvarlig for utarbeiding av forvaltningsplanen og i nasjonalparkstyret sitter det folk i fra distriktet. Distriktsplanen skal innlemmes i forvaltningsplanen.

---

6. Nabodistrikter

Distriktet grenser til to norske reinbeitedistrikt, Reinbeitedistrikt 27, Mauken i nord, og Dividalen i nordøst, Reinbeitedistrikt 21, Gielas, i sør.

Distriktet har ikke noe sperregjerde, bortsett fra gjerdet rundt Mannancearru.

7. Mål og tiltak i distriktet

Målet for reindriften i distriktet er: Å verne reinbeitearealene og å sikre næringsgrunnlaget, øke produksjonen og lønnsomheten, sikre sysselsetningen, sikre reindrifts miljø og den samiske kulturen.

Distriktet forventer at ny reinbeitekonvensjon med Sverige resulterer i å bedre vinterbeitene for distriktet.

Det er også nødvendig med reduksjon og bedre offentlig planlegging av hytte byggingen i utmarka. Samt reduksjon og bedre kontroll av motorisert ferdsel og snøscooterkjøring.

Her vises det for øvrig til intern plan til bruk innen reindriften. Dersom distriktet skal kunne gjennomføre reindriften etter planen, er en avhengig av støtte fra det øvrige samfunn. Videre må en få redusert antallet rovdyr og fjerne rovdyrene fra kalvings områder.

Fastsetting av bærekraftig reintall, slaktevekter, kjøttproduksjon og kalveprosent.

Mål	Tiltak
Begrense rovviltskader	• Større dokumentasjon på tap av rein til rovvilt
	• Ekstra tilsyn i kalvingsperioden
	• Prøve nye tiltak ved hjelp av teknologiske hjelpemidler
	• Skadefelling
Øke inntjeningen i distriktet	• Satse på lokal slakting og videreforedling av kjøtt
	• Bedre samarbeid med kommunene
Få bedre arealvern av beiteområder	• Utvikle en god distriktsplan
	• Utvikle gode rutiner for besvarelse av høringer

8. Revidering og vedtak av distriktsplanen

Distriktsplanen rulleres og godkjennes av distriktsstyret. Før distriktsplanen vedtas, skal kommuner, fylkeskommune og fylkesmannen orienteres og gjøres kjent med hovedinnholdet i planen. om planarbeidet. Etter at distriktsstyret vedtar planen, sendes distriktsplanen til berørte kommuner, fylkeskommune og fylkesmann, samt nabodistrikter.

Ordliste

Begreper og definisjoner

Arealbrukskart

Arealbrukskartene er digitaliserte reindriftskart, og dekker samtlige reinbeitedistrikter i Norge. Kartene inneholder forskjellige arealbrukstema, herunder årstidsbeiter, trekk- og flyttleier, gjerder og anlegg. Reindriftskartet er tilgjengelig på NIBIO sin nettside (Kilden).

Beitehage

Et lukket, større gjerde der reinen samles og oppbevares i påvente av å føres inn i et arbeidsgjerde.

Bruksregler

Distriktets interne plan som blant annet skal inneholde regler om beitebruk, reintall, bruk og vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg osv. Bruksregler er unntatt offentligheten.

Brunstområder

Reinen går i brunst i perioden fra slutten av september til midten av november, og da samler oksereinen simleflokkene til parring. I denne tiden er det viktig at reinen får ro og unngår forstyrrelser. Forstyrrelser i denne perioden kan medføre dårligere produksjon og dermed reduserte inntekter. Brunsten bremser flokkens bevegelighet og derfor behøver man et enhetlig, ubrutt brunstområde med lengre beitevarighet.

Båttransport

Seilingslinje ved pramming av rein over til et annet beiteområde. Pramming av rein foregår om våren eller høsten.

Distriktsgrense

Grense mellom to eller flere reinbeitedistrikt.

Distriktsplan

En offentlig plan om reindriften som gir de opplysninger om reindriften i distriktet som er nødvendige for at reindriften interesser blir best mulig ivaretatt i den offentlig planleggingen.

Distriktsstyre

Administrasjonen i et reinbeitedistrikt. Skal ivareta reindriftsinteressene i distriktet, samt reinbeiteressursene i samsvar med gjeldende bestemmelser.

Duodji

Tradisjonell samisk kunsthåndverk og husflid.

Drivlei

En lei eller trasé i terrenget der reinen enten drives fysisk av mennesker eller trekker av seg selv.

Fangarm

Ledegjerde ved inndriving av dyr til et arbeidsgjerde.

Feltslakteanlegg

Gjerdeanlegg som brukes ved feltslakting av rein og til opplastning av rein som skal til slakteriet.

Flyttlei

En lei eller trasé i terrenget der reinen drives fysisk av mennesker mellom ulike beiteområder og sesongbeiter. Reinen kan oppholde seg på en flyttlei opptil flere dager. Ofte er det praktiske og topografiske forhold (terrengformasjon, bebyggelse skogsforhold o.l.) som gjør at flyttleien ikke kan være bredere enn det den faktisk er, og som gjør at bevaring av flyttleier er særs viktig. Flyttleier må ikke stenges jf. reindriftslovens § 22. Med til flyttlei regnes også faste inn- og avlastningsplasser for transport av rein.

Forstyrrelser

Direkte eller indirekte forstyrrelser av rein eller dets habitat som følge av menneskelig aktivitet.

Gjeterhytte

Hytte som benyttes av de som gjeter reinflokken, og som er oppført hvor reinen befinner seg over lengre perioder.

Høstbeiteland

Høstbeiteland er ofte områder der reinen bygger seg opp etter insektplagen og spres på leting etter sopp. Høstflyttingen foregår mer spredt og over lenger tid enn vårflyttingen.

Høgsommerland

Høgsommerland er områder som regel over skoggrensa, der reinen oppholder seg midtsommers og får dekket sine behov for beite, ro, avkjøling og minst mulig insektplage innenfor korte avstander. -51-
Om dagen står reinen gjerne på snøflekker, mens den beiter ned dalfører med rikere beiter om natta og på kjølige dager.

Inngrep

Tiltak som medfører innskrenkninger for reindriften. Enhver forstyrrelse som er med på å nedsette beitetiden og beitekvaliteten og øke energiforbruket hos reinen, samt fysiske arealinngrep i beiteområder.

Kalvingsområde

Under kalvingsperioden knyttes båndene mellom simle og kalv. Simlene beiter derfor ofte i små grupper og gjerne litt spredt for hverandre. Hvis simlene skremmes bort fra kalven uten at det har skjedd en slik preging, er kalven svært utsatt for tap. Forstyrrelser i kalvingsperioden kan også få innvirkning på kalvevektene. Dette har sin årsak i at forstyrrelser kan virke inn på simlas melkeproduksjon, samt at kalvene ikke får ro til å die. Kalvingsland og tidlig vårland er de deler av vårbeiteområdet som beites tidligst og hvor hoveddelen av simleflokken oppholder seg i kalvings- og parringsperioden.

Låste beiter

Beiter som er utilgjengelige på grunn av is og snø (klimatiske forhold).

Luftingsområder

Når det er varmt er det viktig at reinen har luftingsområder tilgjengelig. Luftingsområder kan være vindutsatte høydeområder, høydedrag som ikke blir snøfri i løpet av sommeren, skyggeområder, tette skog eller berg. På disse områdene kan reinen trekke for å komme unna insekter og for å kjøle seg ned på varme sommerdager. Dersom rein, som følge av et inngrep ikke får tilgang til luftingsområder, vil det kunne føre til at reinen vandrer mer og kan medføre til vekttap.

Merkegjerde

Gjerdeanlegg hvor det foretas merking av rein om sommeren eller høsten.

Midlertidig gjerde

Gjerde som settes opp når det er behov for det. Det trenger ikke oppføringstillatelse og det skal fjernes etter bruk. Se reindriften § 24.

Minimumsbeite

Minimumsbeiter er det årstidsbeitet som begrenser distriktets reintall,

og er muligens det viktigste grunnlaget for fastsettelsen av øvre reintall for distriktet.

Vårbeite for okserein

Oksebeiteland og øvrig vårland, der okserein og fiorårskalver oppholder seg i kalvingstida. Hit kan også kalver med simler trekke senere på våren.

Områdegrense

Grense mellom 2 reinbeiteområder, feks. mellom Vest-Finnmark og Troms reinbeiteområder.

Oppsamlingsområde

Område med naturlige avgrensninger hvor reinen samles midlertidig under innsamling, før flytting, kalvemerking, skilling, pramming eller slakt.

Rammebetingelser

Rammebetingelser i reindriften er knyttet til grenser mellom reinbeiteområder, distrikter og siidaer, samt bruksregler, beitetider og reintall.

Reinbeitedistrikt

Reinbeiteområdet er delt inn i flere reinbeitedistrikter (etter reindriftsloven § 6).

Reinbeiteområde

Største forvaltningsenhet innenfor det samiske reindriftsområdet (etter reindriftsloven § 4).

Reindriftsanlegg

Reindriftns anlegg er ikke tilfeldig plassert i terrenget. De er lokalisert til områder der det er lett å få reinen inn i gjerdet, da blant annet på grunn av topografien i området. I tillegg vil bruken av anlegget være avgjørende for hvilke andre faktorer som er viktige. Her nevnes bruk av anlegget knyttet til merking, skilling og slakting. Et slakteanlegg må gjerne være nær vei, mens et merkegjerde må være på en luftig plass med tilgang til vann. Forstyrrelser i dette området vil vanskeliggjøre arbeidet med reinen, noe som kan føre til at reinen må være i området lenger enn nødvendig.

Dette kan generelt sett innebære produksjonstap og utgifter i form av merarbeid.

Reindriftsloven

Lov om reindrift av 15. juni 2007 nr. 40.

Reindriftsvei

Veg som er bygd for bruk under reindrift, f. eks. til reindriftsanlegg.

Reinmerke

All tamrein tilhørende en og samme eier har et unikt øremerke. Merkene blir unike ved å kombinere ulike snittformer. Innenfor distriktet skal all rein øremerkes ved snitt i øret med eierens registrerte merke. Merking av rein og registrering av reinmerke er regulert i reindriftslovens kapittel 5.

Ressursregnskapet

Årlig publikasjon utgitt av Landbruksdirektoratet. Ressursregnskapet er et økologisk regnskap over reindriftras ressursgrunnlag og ressursutnyttelse.

Samiske reinbeiteområde

Det området hvor den samiske befolkningen har på bakgrunn av alders tids bruk rett til å utøve reindrift, innenfor delene av fylkene Finnmark, Troms, Nordland, Nord Trøndelag, Sør- Trøndelag og Hedmark hvor reindriftssamene fra gammelt av har utøvet reindrift.

Siida

Geografisk og sosial betegnelse for en gruppe av reineiere som utøver deler av driften i fellesskap innenfor et bestemt areal. Se reindriftslovens § 51.

Siidaandel

Begrepet siidaandel ble innført ved reindriftsloven av 2007 og erstatter den tidligere driftsenheten. Siidaandel er en familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida, og som driver reindrift under ledelse av en person eller av ektefeller eller samboere i fellesskap (reindriftslovens § 10).

Skillegjerde

Gjerdeanlegg som brukes til skilling av dyr. Kan være i bruk flere ganger i året.

Sperregjerde

Permanent gjerde som sperrer for rein, f.eks. mellom reinbeitedistrikter, for å hindre sammenblanding.

Svømmelei

Svømmelinje der reinen vanligvis svømmer over sund, fjorder eller lignende.

Særverdiområde

Med særverdiområder menes flyttlei, trekklei, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder, samt områder i og ved anlegg til merking, skilling og slakting. Særverdiområder er områder med viktig betydning for produksjon.

Totalregnskapet

Årlig publikasjon utgitt av Landbruksdirektoratet. Totalregnskapet er en publikasjon som viser det samlede økonomiske resultatet for reindrifta totalt og regionalt.

Trekkleier

Reinen er avhengig av å kunne veksle mellom beiteområder, samt ha fri tilgang til de ulike delene av hvert enkelt årstidsbeite. Trekkleier er naturlige ferdselsårer der reinen uhindret og naturlig trekker, uten menneskelig driving, mellom viktige beiteområder.

Årstidsbeiter

Reindrifta bruker forskjellige årstidsbeiter i løpet av et reindriftsår. Årstidene som brukes kalles vinter, vårvinter, vår, forsommer, sommer, høst, parring og høstvinter. Hvert enkelt årstidsbeite har særegne kvaliteter som gjør det spesielt egnet til reinens bruk den bestemte årstiden. Det medfører at reindrifta er avhengig av alle årstidsbeitene, og hvis man tenker at all inngrep blir lokalisert til et årstidsbeiteområde, kan det føre til at reindrifta ikke kan overleve på tradisjonelt vis på de øvrige årstidsbeitene.

Årstidsbeitene er et resultat av variasjonen i naturen. F.eks. krever gode vinterbeiter næringsfattig berggrunn og lite snø. Kalvingslandet krever godt lende og at simlene får tilgang til næringsrike grøntbeiter som først smelter fram om våren.